

УДК 821.161.2.09

Тетяна БИКОВА

ФЕНОМЕН ГУЦУЛЬСЬКОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ КРИЗЬ ПРИЗМУ АНТЕЇЗМУ У МАЛІЙ ПРОЗІ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті розкриваються особливості антеїстичного вираження гуцульської картини світу на прикладі творів Г. Хоткевича. Виходячи з теоретичного осмислення поняття ментальності виділяються основні риси гуцульської ментальності, серед яких антеїзм займає провідне місце. Зроблено висновок про особливий спосіб опрацювання художнього матеріалу автором, що полягає в характеристиці не тільки певної природовідповідності гуцула, а є доказом злиття свідомості людини із природним середовищем.

Ключові слова: Гуцульщина, текст, антеїстичне вираження, гуцульська ментальність, поетика.

Український національний простір споконвічно потребував духовного єднання з природним середовищем. Особливо актуально виглядає цей зв'язок у третьому тисячолітті, коли процес розвитку техногенного суспільства упродовж ХХ століття призвів до появи «автоматизованої» та дегуманізованої людини, яка мислиться складовою цивілізаційного механізму, що рухається у протилежний бік від природного ества. Текстуальне бачення цієї проблеми набуло поширення ще на початку ХХ століття, коли українські письменники, як і філософи, історики, культурологи, інші науковці прагнули підвести думку сучасної їм людини до розуміння наслідків такого розриву між людиною і природою, цивілізацією та культурою. Шляхом свідомого повернення до життєстверджуючих начал, які ґрунтуються передусім на любові до природи, людини, самого себе й життя взагалі, провідні особистості суспільства намагалися навести людство до тих вічних людських цінностей, які завжди були неодмінною складовою духовності цілого людства.

Дослідження українських науковців того часу, М.Костомарова [1], І.Нечуя-Левицького [6], С.Кримського [2], О.Кульчицького [3], І.Лисяка-Рудницького [4], В.Павленко [7] та інших, стосувалися

найактуальніших питань взаємозв'язку людини і природи, місця людини у природному середовищі.

Головна особливість філософського бачення дослідників полягає у осмисленні внутрішнього зв'язку, що існує між людиною та природним середовищем. Людина сприймається як елемент природного середовища, живе за законами природи і підпорядковується її основним принципам буття. Живучи відповідно до законів природи, людина прагне віднайти повну гармонію у своїх стосунках із природою. Звідси досить популярною є думка про цілковиту залежність внутрішнього емоційного стану особистості від знаходження або незнаходження фізично у межах власного природного середовища. Філософські роздуми щодо співвіднесення внутрішньої гармонії і буття людини із зовнішнім рідним природним середовищем знайшли своє повне відображення у художній літературі. Адже показ й у художніх творах такого єднання і залежності психічного стану людини від природного середовища дає змогу комплексно досягнути ментальні особливості характеру конкретної нації. Всі ці аргументи логічно вкладаються у трактування української ментальної картини світу. Таку позицію підтверджує думка С.Кримського про природу як складовий інваріант українській картині світу, адже «вона розглядається не як храм, майстерня чи безодня, а материнське родове начало. При цьому на відміну від загальнослов'янського поганства, в якому «мать – сира земля» трактувалась у подвійному плані – і як життя, і як смерть, в українському менталітеті архетип природи має виключно позитивний смисл. Природа тут наповнюється символами життя і підноситься над поганською, пантеїстичною поетизацією зовнішнього буття тим, що виступає як резонатор людської душі. Її як дзеркало почуттів і бажань людини, мрії та ідеалу краси знаходимо в «Слові о полку Ігоревім», в українських думках, у творах Т.Шевченка, П.Куліша, М.Гоголя, Лесі Українки та М.Коцюбинського»[2, с. 81].

Мета статті: дослідити на фаховому науковому рівні художні особливості антеїстичного вираження гуцульської ментальності, виявлені у творах українських письменників початку ХХ століття, на прикладі художнього аналізу малої прози Гната Хоткевича.

Гуцульщина початку ХХ століття як етнічна складова картини українського світу з позиції антеїзму стає об'єктом наукового літературознавчого дослідження шляхом компаративного аналізу текстуального масиву прозових творів М. Коцюбинського «Тіні забутих предків», Г. Хоткевича «Гірські акварелі», «Гуцульські оповідання», М. Грушевського «На горах», Н. Романович-Ткаченко «Карпатські етюди», Ю. Шкрумеляка «Огні з полонин», І. Синюка «Образки з природи», «Братчику, рятуй!..» та ін. Антеїстична парадигма вищезгаданих творів чітко окреслюється загальновідомою формулою Альберта Швейцера: «Я – життя, що хоче жити, я – життя серед життів, які хочуть жити» [11, с. 35]. Побожно торкаючись стилосом природи Гуцульщини початку ХХ століття, письменники шукали у спілкуванні з природою рятунок для людства від зовнішніх впливів цивілізаційного поступу, а у спогляданні внутрішнього світу гуцула, його духу, називаючи його «дитям природи», митці намагались досягнути те внутрішнє сакральне-ментальне ество, що єднає гуцула з природою, втрачене іншими етносами, націями внаслідок суспільного розвитку.

У малій прозі Гната Хоткевича Гуцульщина постає як світ людського буття, в якому на ментальному рівні пересіклися основні національні інваріанти, визначені ще М. Гайдеггером, «Дім – Поле – Храм». Текстуальний рівень досягнення Гуцульщини у розумінні письменника чітко окреслений поєднанням та співіснуванням рис цих інваріантів в одному цілому. Про Гуцульщину Хоткевича можна говорити як про Дім як святе докільля, де кожен мешканець краю має свою чітко визначену місію. Гуцульщина також становить собою й певний життєвий простір, топос або архетип природи, складовою якої й виступає людина, вона споживає продукти, створені природою, набирається сил у єднанні з природою, виявляє своє певні ментальні особливості у єднанні з природним середовищем, адже поняття «Поле» екстраполюється у свідомості кожного українця у поняття символу землі, що включає в себе всі близькі ландшафтні поняття. Для гуцула це чітко визначені архетипи «гори», «долини», «полонини» та ін. По-третє, Гуцульщина, виведена на сторінках «гуцульських творів» Г. Хоткевича, ще й «Храм», місце, де зберігається «внутрішній етос» гуцула, його душа, переконання про ціннісний ментальний зв'язок із рідним краєм, й зокрема на

рівні підсвідомості. Саме наявність такої впевненості не дає змоги асимілюватися всім представникам гуцульського субетносу серед інших націй, розчинитися серед масиву негативного впливу зовнішнього середовища, зберегти власні національні традиції.

Особливого сенсу ця позиція набуває під час осягнення текстуального масиву творів «З гір потоки», «Два шуми», «Повінь», «Черемош», «Життя» та ін. Природа у розумінні письменника – живий організм, що вражає власною енергетикою й силою духу. Саме за непересічну силу, могутність духу поетично возвеличує Хоткевич Гуцульський край: «Могутність всю свою захотіла показати природа: заставила кожний крок столітніми смереками, навалила-наломила гори гнилля, перемішала на-грубо вспід землю з листям та фоєю і дивувала, приголомшувала силою, нерозважністю могутньою, марнотратством велетнів» [10, с. 45].

Гуцульщина, на думку Г. Хоткевича, це край, який вражає насамперед невігаданою й непереборною силою, а також непересічною чистотою духу. Традиційні образи-архетипи, що символізують непоборність, чистоту духу, - молода зелена смерічка, чисті гірські потоки допомагають авторові наблизити читача до розуміння Гуцульщини як краю, що «хоронить жемчуг чистоти», незважаючи на численні труднощі, боротьбу зі всім «брудом землі».

Естецькі модерні мотиви початку ХХ століття яскраво втілено в образку «Два шуми» відтворенням звукових, музичних образів, поєднаних із зоровими уявленнями. Такого ефекту митець досягає шляхом художнього відображення всіх найпотаємніших моментів буття Гуцульщини, де людська особистість «розчиняється» серед симфонії природи, стає її складовою одиницею. Описи Гуцульщини такого гатунку дозволяють найефективніше опредметнити національну ментальність. Гуцули, генетично поєднавшись із природним світом сприймають його самодостатність, саме тому й Гуцульщина водночас є для них символом об'єднання всіх категорій людського буття, що стосуються поняття «батьківщина», «домівка» та «світ». Персоніфікація складників краси гуцульського краю: образ гірського лісу, лісових ручаїв, веселої пташини в образку «Два шуми» сприяє розумінню взаємодії двох емоційних складових буття людини – бездонної печалі й тихомелодійної радості.

Поєднання таких контрастних складників людського буття в одне ціле є в цілому відповідає співіснуванню таких складових й у гуцульському світопросторі.

В образку простежуються мотиви захоплення Г. Хоткевичем сецесійним стилем, що став досить популярним на межі XIX та XX століття з-за аналогічного використання його забражально-виражальних засобів у творах М.Вороного, П.Карманського, О.Кобилянської, М.Філянського, М.Яцкова та інших письменників. Таке поєднання логічно непоєднаних складників емоційного світу цілком є властивим українській національній сецесії, що виявляється у творах початку XX століття, на думку Я. Поліщука, використанням щедрої флористичної декоративності та різноманітної рослинної орнаментики [9, с. 209]. Почуттям песимізму віє від зорового образу лісового всезагального шуму, що «заплаче тисячею плачів – і бездонна печаль розкриє перед тобою чорні очі свої, прокричить зловіщим карканням глибина передвічного суму і впадуть на душу твою всі невиплакані сльози...» [10, с. 49]. Ліричний герой із тугою споглядає над невпинним рухом життя величного природного масиву, що наповнюється мінорними нотами, незважаючи на позитивну природну настроєвість.

Водночас художник слова констатує наявність численних індивідуальних природних складників Гуцульського краю, які співаючи в унісон, створюють зовсім іншу картину вражень. Так, образ веселих і життєрадісних лісових струмочків доповнює використання ониматопеї: «Лиш струмочок жу-жу-жу. А сусідній жу-жу-жу. А там далі жу-жу-жу... Поет тут пісню складає своєму серцю, ростить душу і крильми возноситься, і благословить усміхом зелений моріжок і срібну нитку струмкову і шумик тонесенький» [10, с. 51].

Створенням своєрідного тихомелодійного оркестру лісових струмочків Г. Хоткевич наближає звучання образка як синтетичного жанру малої прози до поезії. Музичні й акварельні образи, що характеризують світопростір Гуцульщини, під час відображення пейзажних замальовок краю, сприяють кращому розумінню морально-естетичної природи мешканців Карпат. Адже парадигма сприйняття своєрідної Гуцульської картини світу відбувається у малій прозі Г. Хоткевича через психоемоційну

реакцію ліричного героя, який є її невід'ємною складовою. Такі прямі асоціації спрямовують хід думки про наявність у малій прозі Г. Хоткевича елементів кларнетизму (Ю. Лавріненко, В. Барка), властивого синтетичній ліриці раннього П. Тичини. Суголосно ментальному антеїзму, у образах Г. Хоткевича простежуються впливи ідіостилю, *haxax legomenon*, що проявився у рисах, властивих, власне, для кларнетизму: «Активно ренесансна одушевленість життя» (Ю. Лавріненко), перейнята енергійними світло ритмами, сконцентрована у стрижневій філософській «ідеї всеєдності», яка витворює поетичний всесвіт достеменної «гармонії сфер» та ін. [5, с. 483].

Використовуючи елементи кларнетизму в образку «Два шуми» митець спрямовує настроєвість ліричного персонажа зовсім в інший бік, даючи розуміння, що саме у природному середовищі необхідно шукати сили для власного національного відродження. Маючи у своїй основі аристократизм духу, елементи кларнетизму, виявлені в малій прозі Г. Хоткевича, сприяють твердженню про кларнетизм як вираження «духотворчої ідеї всеєдності, що втілювала рух від конкретно-чуттєвої та морально-естетичної природи, розгортала перспективу оновлення людини» [5, с. 483].

Водночас, на думку Г. Хоткевича, гармонія природного буття, а разом із тим гармонія людського існування передбачає наявність у психоемоційному складі двох протилежних почуттів, які не можуть існувати без енергетичного насичення один одного. Звідси й поетичне возвеличення письменником обох чуттів, обох станів природи й людського буття: «Шумику, шумику... милий мій шумику... Благословенний ти еси в природі і благоді твої однакові з величчями й безконечностями. І океани велешумні, грізні громади снігових гір, самуми в пустинях мертвих - і ти, дрібнесенький, загублений десь у великому лісі... Рівна вам ціна на святі природи і місце ваше однакове» [10, с. 51]. Саме у природній гармонії співіснування різних якостей твориться й гармонія Всесвіту. В органічному поєднанні «мікрокосму» й «макрокосму» Гуцульської картини світу заховане почуття любові до безконечного і абсолютного.

Ставлячи в центр Всесвітньої природної гармонії сонце, Г. Хоткевич по-різному «освітлює» весь світопростір Гуцульщини, повсякчас невимушено наголошуючи на неоднозначному

сприйнятті її внутрішньо-ментального простору, а звідси відбувається пряма проєкція на співіснуванні у характері гуцульського субетносу різних складників, що впливають на їх співжиття із гуцульським краєм.

Із позиції «чужинця», представника іншого культурного пласту, традицій Слобожанщини, подає огляд гуцульського життя на лоні неймовірної природи Карпат Г. Хоткевич в образках «Село» та «Д'горі». Антеїстичне вираження гуцульської ментальності виявляє свої риси в образку «Село» шляхом постійної констатації митцем повної причетності життєдіяльності гуцула до всіх процесів, що відбуваються навколо нього. Розмірковуючи над особливостями ментального світопростору гуцула, письменник неодноразово підкреслює ціннісний зв'язок, що існує між гуцулом і місцевістю, де він проживає. Сприймаючи гуцула частинкою природи Гуцульщини, письменник наголошує на тісному і нерозривному зв'язку гуцула не тільки із Гуцульським краєм, а з цілим Всесвітом. Таким чином вибудовується дотичний, створений на рівні підсвідомості зв'язок світопростору Гуцульщини із всіма процесами, що відбуваються у світовому «мікрокосмі» й «макрокосмі».

Гуцульське село сприймається автором, і водночас реципієнтом як природна складова всієї гірської місцевості краю. Будуючи опис гуцульського села на контрастах, постійно порівнюючи уклад і місце розташування гуцульських та слобожанських хат, митець доходить висновку про особливий внутрішній духовний зв'язок гуцульського села з гірською місцевістю, що надає можливість йому злитися з природним середовищем: «В нашій селі виходиш на царину, за послідню хату – а вже огортає тебе... блаженство самотності... А тут! Хоча скільки оком обведеш нема ні житла, ні знаків побуту чоловіка – а все ж увесь час чуєш ще чинось присутність коло себе, ніколи не буваєш сам. І один – і з людьми... Ідучи один однісінький ледве помітною стежиною в дірі межі гір, відчуваєш непереривну зв'язь із тим, що називається *село* (виділення авторське. – Т.Б.)» [10, с. 60].

Прагнучи знайти гармонію зі Всесвітом, Г. Хоткевич як справжній пошукач заглядає у внутрішній світ села, його душу, щоб, використовуючи весь масив зображально-виражальних

засобів, передати всю картину життя і світосприйняття гуцула. Так, філософськи осмислюючи, здавалося б, на перший погляд, хаотичне розташування гуцульських хат, Хоткевич вишукує у ньому елементи світопорядку, наближається до зовнішніх і внутрішніх чинників, що суттєво вплинули на формування певних рис національного характеру гуцула: «Он-он високо, мов капнуло чимось приліпилася хатка. ... Дух мабуть захоплює, як стати там коло вікна і поглянути наоколо... Все унизу, увесь світ під тобою – і ти сам лиш коло небес, сам із власним порядком життя, з власною волею, з власним я. Мусиш бути творцем... шалено красиво і ... шалено тяжко. Гірка сила загнала гуцула аж туди, гет-гет під вершок» [10, с. 59]. Невимушено натякаючи на певних соціальних чинниках, що змусили гуцула поселитися високо в горах, Хоткевич водночас захоплюється духовною силою Карпатської місцевості, що наповнює внутрішнє ество кожного її мешканця, природно налаштованого до пошуку краси і гармонії, навіть за несприятливих географічних умов, де апріорі їх не може існувати.

На таких протиставленнях чітко вирізняється особливості гуцульського типу ментальності, де провідне місце належить власне антеїстичній складовій. Око невтомного спостерігача-автора фотографує такі деталі природного світу, що дають змогу чітко визначити специфіку єднання гуцула з природою, дещо відмінну від співжиття українців степової України із природним середовищем. Так, Н. Полонська-Василенко в «Історії України» зафіксувала своєрідну особливість української ментальності, що полягає у єднанні з природою, яка є джерелом людської душі. При чому вона неодноразово підкреслює, що українці «жили спільним життям з веселою, радісною природою України і відчували її ласку». Гуцульське співжиття з природою краю має в собі певні риси, відмінні від всезагального розуміння єднання українців з природою. Великий вплив на характер такого специфічного гармонійного єднання гуцула і природи було здійснено з боку самої природи Гуцульщини, зважаючи на її геологічну ландшафтну будову. Серед земельних ландшафтних об'єктів, що суттєво корегують взаємодію природного середовища із людським світом, особливе й найголовніше місце належить горам. Гори стають для гуцула центром Всесвіту, до якого свідомо і на ментальному рівні прагне його душа. Саме у пошуках осягнення духовного світу

гуцула, а отже й духовного єства Гуцульщини ліричний герой «Д'горі!» прямує до вершини гори. На межі двох світів матеріального і духовного він прагне відшукати Істину, відчутти велич і непоборну силу духу краю. Власне, у пошуку Всесвітньої Істини ліричний герой, а з ним і читач стає філософом, який «має передчуття, що під тією реальністю, в якій ми живемо, і в якій ми є, прихована друга, якась зовсім інша, що також є ілюзорною» [7, с. 56]. Звідси й констатація фактів своєрідної природної сутності Гуцульщини, яка жодним чином не нагадує веселий і радісний світ: «З кожної свобідної щілини гониться невпинною силою дерево. Вигинається і ломиться, бореться за найменший шматочок землі, сіткою корінчиків оплутує камінь, жадібно ловить кожну піщинку. Якби хотів – чув би крик тої боротьби. І передсмертні крики тих, що програли, і тих, що лізуть по трупах, знов ловлять, знов шукають... І страшно тут і любо» [10, с. 66]. Отже, Г. Хоткевич, використовуючи символічний опис боротьби рослинного світу за власне виживання, доводить найголовніший закон природи, який панує на Гуцульщині, водночас вражаючи і зачаровуючи своєю жорстокістю, - «виживає найсильніший».

Символічного змісту наповнений епізод досягнення ліричним героєм вершини гори. Так, він, подібно Заратустрі опиняється на височині, що якої так прагнула його душа, щоб усвідомити всю світову Істину, але не відчуває від того морального задоволення. Автор намагається вслухатися і вдивитися у навколишній світ, встановити високо в горах певний гармонійний зв'язок між власними відчуттями та світопростором, розгледіти у навколишньому істинну сутність буття. Споглядаючи за природою, митець прагне побачити всі «корені речей». Саме тому його манері спілкування з природою дотична думка філософа Павла Флоренського: «В пружності форм я вловлював життя, що могло би проступити, але стримує себе і лише тремтить повнотою». Однак замість позитивного враження душа ліричного героя сповнюється непереборною тривогою, навіяною побаченим: «Проносяться різні мотиви, і якое тужно від них стає. Тяжить уже самотність і сей таємничий суворий шум смerek і чорні плями печер... Якби знав, що мусиш на сім місці простояти до ночі – може розбив би собі голову об цей сяючий на сонці камінь» [10, с. 66].

Варто при цьому зауважити, автор фіксує власні враження від споглядання за природною силою і величию краю, і цілком логічно емоційні відчуття його будуть достатньо відмінними за відчуття мешканців Гуцульщини. Письменник неодноразово в інших творах наголошує на різних аспектах бачення природи Гуцульщини – з позиції «гостя» краю й гуцула як автохтонного його мешканця.

Визнаючи універсальну сутність Природи, як істинний віруючий ліричний герой звертається до неї у непідробному молитовному пориві. Молитва природі сповнена філософських роздумів про сенс буття людини та її співіснування з природним середовищем. Будучи представником «урбанізованого» світу, автор дає власну оцінку такого стилю гірського життя: «Мамо-природо! Ти велична, Ти безмежна в своїй красоті! Ти благословенна і благословенним є кожний плод чрева Твогого – але страшно з Тобою... бо я не знаю чи Ти друг мені. Невже в слова: «боротись із природою» ув'язав чоловік не що інше, як синтезу сеї Твоєї віковичної ворожнечі, природо? Ні, ти не ворог мені, о мамо. У тебе взагалі нема ворогів, правда? Страшить лиш рівнодушність твоя, а не ворожнеча» [10, с. 67]. Ліричного героя дивує ставлення природи як першооснови Всесвіту до своїх мешканців, саме у природній байдужості, на думку письменника, і заховані причини появи цивілізаційного поступу в горах. Останні слова молитви автора до Природи фіксують її байдужість до сутності кожної людини, незалежно від національної приналежності. Якщо гуцулові як представникові українського етносу, властиве інтуїтивне творення моделі Універсуму, в якому би поєднувалися природа і доцільність людської праці, то представникам інших національностей, які за різних причин стали мешкати в Гуцульському краю, такі якості не властиві, вони насаджували свою власну модель спілкування зі світом, інколи доволі агресивну щодо природного середовища Гуцульщини. Таку модель спілкування з природою Карпатського краю можна побачити у повісті «Рубають ліс» А. Крушельницького, новелі «Битва» О. Кобилянської та ін.

Гуцульській ментальності у стосунках з природою властиве не підкорювання природи, а природне злиття, що вражає своєю інтимністю. Гуцул, який постає у творах Г. Хоткевича, - не виступає «природоборцем», він живе по законах природи, на рівні

інтуїції вникає в сутність її процесів. Досвід саме такого спілкування з природою і становить, на думку А. Покотило, основу нашої української національної духовної культури [8, с. 10]. Г. Хоткевич дотримується думки, що у гірській місцевості виживає лише її генетично споріднений мешканець, аргументуючи це тим, що у гуцулів, які прожили все власне життя серед гір, існує внутрішній енергетичний зв'язок із краєм. У стосунках саме таких людей відчувається гармонія єднання з Гуцульщиною. Таким ідеями і думками сповнені образки «Марод», «Гуцул», «Життя» та ін. Прозаїк доводить, що феномен гуцульської ментальності через призму зображення природного середовища, унікальні і неповторні описи гуцульських краєвидів необхідно розглядати з різних боків, - з погляду «чужинця» і «запрошеного», а також з погляду самого гуцула як самостійного носія сакрального позацивілізаційного світу.

Отже, узагальнюючи, можна зазначити, що антеїзм є своєрідним інваріантом української картини світу й світобачення гуцула зокрема. Адже, на думку С. Кримського, природа у свідомості українців «наповнюється символами життя і підноситься над поганською, пантеїстичною поетизацією зовнішнього буття тим, що виступає як резонатор людської душі» [2, с. 81]. Прозаїки початку ХХ століття у «гуцульських» творах шляхом взаємопроникнення ліричного та епічного способів зображення, поєднання романтичного й реалістичного письма, експресіоністичних та імпресіоністичних елементів, що засновуються на принципі безпосередньої фіксації вражень, спостережень, співпереживань зуміли розкрити не тільки певну природовідповідність гуцула, а своєрідне злиття природи і людини, їх характерів на позасвідомому рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Костомаров М. Дві руські народності / М. Костомаров. – Х.-К.: Майдан, 1991. – 72с.
2. Кримський С. Сприймавши серцем, осягнувши розумом (національні архетипи як втілення долі та історичного досвіду народу) / С. Кримський // Віче. – 1993. – №8. – С.76–83.

3. Кульчицький О. Основи філософії і філософських наук / О. Кульчицький. – Мюнхен-Львів, 1995. – 166с.
4. Лисяк-Рудницький І. Історичні есе: У 2-х т. / Пер. з анг. / Центр досліджень історії ім. П. Яцика, Канадський ін-т українських студій Альберт. у-ту / І. Лисяк-Рудницький. – К.: Основи, 1994. – Т.1. – 531с.
5. Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т.1 / Авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 608 с.
6. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу / І. Нечуй-Левицький. – К.: Обереги, 1992. – 88с.
7. Ніцше Ф. Народження трагедії з духу музики // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ століття / За ред. М. Зубрицької. – Львів: Літопис, 2002. – С.55–72.
8. Покотило Анна. Антеїзм як основа світогляду українців / Анна Покотило // Артанія, 2007. – Книга 10 (число перше 2008). – С. 6 – 14.
9. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму / Ярослав Поліщук. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2002, – 392с.
10. Хоткевич Г.М. Твори [Текст] / Г. М. Хоткевич. – Х. : Кооперативне видавництво «Рух», [1928] . Т. 7 : Гуцульські оповідання / ред. і передм. А. Березинський. – [Б. м.] : [б.в.], 1931. – 286 с.
11. Швейцер А. Благоговенье перед жизнью / А. Швейцер. – Москва: Прогресс, 1992. – 573 с.

Т. БЫКОВА

ФЕНОМЕН ГУЦУЛЬСКОЙ МЕНТАЛЬНОСТИ СКВОЗЬ ПРИЗМУ АНТЕИЗМА В МАЛОЙ ПРОЗЕ НАЧАЛЕ ХХ ВЕКА

В статье раскрываются особенности антеистичного выражения гуцульской картины мира на примере произведений Г. Хоткевича. Исходя из теоретического осмысления понятия ментальности выделяются характерные особенности гуцульской ментальности, среди которых антеизм занимает ведущее место. Сделан вывод об особом способе обработки художественного материала автором, который заключается в характеристике не только определенной природосоответственности гуцула, а является доказательством слияния человека с природной средой.

Ключевые слова: Гуцульщина, текст, антеистическое выражение , гуцульская ментальность, поэтика.

T. VIKOVA

THE PHENOMENON HUTSUL MENTALITY THROUGH ANTEYIZM INTO SMALL PROSE EARLY XX CENTURY

The article describes the features anteyizm expression hutsul picture of the world as an example of works of G. Hotkevych. Based on the theoretical understanding of the concept of mentality out the main features of hutsul mentality , including anteyizm takes the top spot. The conclusion of a special way to study art material by the author, which is characteristic not only of certain natural correspondence the guest , and is evidence of consciousness merging with the natural environment.

Key words: Hutsulshchyna , text, anteyizm expression, hutsul mentality, poetics

УДК 821.161.1 (20)

Олена БИСТРОВА

КОМПАРАТИВНЕ ЗІСТАВЛЕННЯ ПРИНЦИПІВ ФОТОМИСТЕЦТВА ТА МИСТЕЦТВА СЛОВА (НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ БРУНО ШУЛЬЦА)

У представленому дослідженні проаналізовані принципи художньої творчості Бруно Шульца, що можуть бути співвіднесені з основними принципами фотографічного мислення. Завдяки розвитку фототехнологій появляються передумови виникнення фотографічного мислення як естетичного феномену. Цей феномен заключається в специфіці художньо-образного відображення дійсності і світу людини. Розгляд такого способу мислення дозволить показати зміни у виборі теми, вираження образу, передачі динаміки простору, враження і світовідчуття митця.

Ключові слова: фотографія, художній твір, Бруно Шульц, стиль.

Останнім часом відбувається руйнування класичних парадигм, при якому художній твір активно залучається до зіставлення з різними видами мистецтва, науки та культурологічної проблематики. Це дає можливість провести інтердисциплінарний